

4 - Ersättning

Hur går det till att begära skadestånd från gärningsmannen (t.ex. rättegång, civilrättsliga anspråk, adhesionsförfaranden)?

För att hävda ekonomiska anspråk (t.ex. ersättning för ideell skada, vårdkostnader) kan brottsoffren göra följande:

- Vidta rättsliga åtgärder mot gärningsmannen.
- Medverka i de straffrättsliga förfarandena mot den tilltalade genom att väcka talan om enskilt anspråk.

För att väcka talan om enskilt anspråk i straffrättsliga förfaranden måste du lämna in en förklaring där du kvantifierar dina anspråk på ersättning för den skada som orsakats av brottet eller de men som du lidit och visa att du har rätt till denna (grunderna för och nivån på skadeståndet/ersättningen). Ett annat villkor är att svaren döms för den åsamkade skadan.

Du bör träda in i de straffrättsliga förfarandena som den som har väckt talan om enskilt anspråk så tidigt som möjligt (helst när brottet anmäls till polisen). Efter det att ärendet lämnats till behörig domstol kan förklaringen också protokollföras av behörig åklagare eller inges skriftligen utan några formella krav. Under rättegången ska förklaringen inges senast innan all bevisning har samlats in. Det är också senast då som anspråkets omfattning måste fastställas.

Domstolen förpliktade gärningsmannen att betala skadestånd eller ersättning till mig. Hur kan jag vara säker på att gärningsmannen betalar?

Om den dömde inte fullgör sin skyldighet att betala det utdömda beloppet kan fordringsägaren, det vill säga det brottsoffer som tilldömts ersättning, vidta verkställighetsåtgärder med hjälp av domstolen. För detta ändamål måste en skriftlig eller muntlig ansökan (verkställighetsansökan (*Exekutionsantrag*)) inges till behörig distriktsdomstol. Du kan göra anspråk på ersättning som beviljats i ett rättsligt bindande domstolsbeslut inom 30 års tid. Vid utgången av denna period blir fordran preskriberad.

Om den dömdes tillgångar förklaras förverkade har brottsoffret rätt att begära att den ersättning som han/hon beviljats ska överföras från tillgångar som utmåtts av staten.

Om gärningsmannen inte betalar, kan då staten betala ut ett förskott? På vilka villkor?

Förskottsbetalning kan endast beviljas om betalning har hindrats på grund av att straff avtjänas. Så är exempelvis fallet om gärningsmannen inte kan tjäna inkomst eftersom han/hon avtjänar en frihetsberövande påföljd eller inte har några pengar efter att ha betalat böter. Ett villkor för att förskottsbetalning ska medges är att den som väckt talan om enskilt anspråk har beviljats ersättning i ett juridiskt bindande domstolsbeslut till följd av dödsfall, kroppsskada, hälsoskada eller ekonomisk förlust. I vissa fall finns det ingen möjlighet till förskottsbetalning (t.ex. om annan rätt till statlig ersättning föreligger eller om skadan uppstått till följd av slagsmål eller i händelse av grov oaktsamhet).

Begäran om förskottsbetalning måste inges till behörig brottmålsdomstol.

Har jag rätt att få ersättning från staten?

Brottsoffer kan få ekonomisk ersättning från staten i följande fall:

- Om de inte har kunnat utöva sitt yrke på grund av sjukdom eller eftervård osv. och därmed har fått en lägre inkomst.
- Om de har varit tvungna att genomgå psykoterapi, kriterapi eller annan behandling för att förbättra sin hälsa.
- Om ortopedisk behandling krävs.
- Om glasögon eller tandproteser har skadats.
- Om rehabilitering krävs.
- Om de behöver vård (i detta fall kan ett vårdbidrag betalas ut).
- Om de är blinda (i detta fall kan bidrag till blinda betalas ut).

Sedan den 31 maj 2009 kan brottsoffer som har lidit allvarlig fysisk skada få ett engångsbelopp i skadestånd på grund av ideell skada.

Överlevande anhöriga till brottsoffer får följande:

- Ersättning för förlorat underhåll (om brottsoffret avlidit och offrets make eller maka och/eller barn har förlorat nödvändigt ekonomiskt stöd för att täcka sina levnadskostnader).
- Terapeutisk behandling (t.ex. psykoterapi) och ortopedisk behandling.
- Begravningskostnader upp till ett visst högsta belopp.

Har jag rätt att få ersättning om gärningsmannen inte dömts?

Om gärningsmannen inte döms hänvisas brottsoffret till tvistemålsdomstolarna inför vilka han/hon kan väcka talan om ersättning.

Har jag rätt till ersättning i förväg om jag väntar på beslut om min ansökan om ersättning?

Nej.

■ Senaste uppdatering: 02/07/2025

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.